

Konstitucionālo tiesību, administratīvo tiesību un administratīvā procesa tiesību jomas kvalifikācijas eksāmena vērtēšanas vadlīnijas (2022. gada vasara)

Teorētiskā daļa

1. Administratīvā procesa un administratīvo pārkāpumu procesa būtiskākās atšķirības.

- Iestādes (amatpersonas) lēmuma spēkā stāšanās izpratne administratīvo pārkāpumu procesā un administratīvajā procesā (3 punkti)
- Iestādes (amatpersonas) lēmuma pārsūdzēšana tiesā: pakļautība un tiesvedības instances administratīvo pārkāpumu procesā un administratīvajā procesā (3 punkti)
- Svarīgākās atšķirības tiesas kompetences apjomā un procesuālo principu piemērošanā, pārbaudot iestādes (amatpersonas) lēmuma tiesiskumu (3 punkti)

Viens papildu punkts var tikt piešķirts par tādu zināšanu demonstrēšanu, kas pārsniedz studiju programmas prasības.

Sagaidāmā atbilde:

1. komponente

Atbildē obligāti norādāmie aspekti: Administratīvajā procesā administratīvais akts stājas spēkā tā paziņošanas brīdī. Paziņošanas veidus un paziņošanas prezumpcijas nosaka Paziņošanas likums. Turpretim lēmums administratīvo pārkāpumu lietā stājas spēkā tad, kad beidzies termiņš tā pārsūdzēšanai, un šis lēmums nav pārsūdzēts.

Vērtējums: par pilnīgu un precīzu lēmuma spēkā stāšanās izpratnes katram no lēmumu veidiem – 3 punkti. Ja ir lietota neprecīza vai nepareiza juridiskā terminoloģija vai ir citas neprecizitātes, tad vērtējums tiek samazināts.

2. komponente

Atbildē obligāti norādāmie aspekti: Administratīvajā procesā administratīvais akts (faktiskā rīcība) ir pārsūdzami administratīvajā tiesā. Savukārt lēmums administratīvo pārkāpumu lietā ir pārsūdzams rajona (pilsētas) tiesā. Abos procesos atšķiras tiesvedības instances: administratīvajā procesā parasti lietu var skatīt trīs instancēs (pirmās instances tiesa, apelācijas instance un kasācijas instance). Turpretim administratīvo pārkāpumu procesā lietu var skatīt tikai divās instancēs (nav kasācijas instances).

Vērtējums: par pilnīgu un precīzu atbildi, kurā norādīti obligāti norādāmie aspekti – 3 punkti. Ja ir lietota neprecīza vai nepareiza juridiskā terminoloģija vai ir citas neprecizitātes, tad vērtējums tiek samazināts.

3. komponente

Atbildē obligāti norādāmie aspekti: Administratīvajā procesā tiesā tiesa var grozīt administratīvo aktu un noteikt tā saturu tikai citos likumos minētajos gadījumos, taču tādu nav. Turpretim administratīvo pārkāpumu procesā tiesa ir tiesīga grozīt pārsūdzēto lēmumu, nosakot piemērojamā soda veidu un apmēru. Administratīvajā procesā tiesā tiesa piemēro objektīvās izmeklēšanas principu, taču

administratīvo pārkāpumu procesā objektīvās izmeklēšanas princips netiek piemērots (tiesa nevar pēc savas iniciatīvas vākt pierādījumus, lai piemērotu vai nepiemērotu sodu).

Vērtējums: par pilnīgu un precīzu atbildi, kurā norādīti obligāti norādāmie aspekti – 3 punkti. Ja ir lietota neprecīza vai nepareiza juridiskā terminoloģija vai ir citas neprecizitātes, tad vērtējums tiek samazināts. Ja atbildē pareizi norādītas citas atšķirības vai sniegts to padziļināts pamatojums, tad var piešķirt papildus punktu.

2. Cilvēka pamattiesību ierobežošana.

- Izskaidrojiet, ko nozīmē absolūtas un relatīvas cilvēktiesības, un miniet absolūtu un relatīvu cilvēktiesību piemērus. (3 punkti)
- Norādiet klasiskās cilvēktiesību ierobežojuma pārbaudes shēmas (testa) elementus pareizā secībā un sniedziet katra kritērija satura īsu raksturojumu. (3 punkti)
- Izskaidrojiet leģitīma mērķa jēdzienu pamattiesību ierobežošanas kontekstā, nosauciet Satversmē minētos leģitīmos mērķus un sīkāk analizējiet vismaz viena leģitīmā mērķa saturu. (3 punkti)

Par augstu zināšanu sniegumu uz jebkuru vienu no jautājuma komponentēm var tikt piešķirts papildus 1 punkts.

Sagaidāmā atbilde:

1. komponente

- Absolūtās cilvēktiesības ir tās, kuru ierobežošana nav pieļaujama.
- Relatīvās cilvēktiesības iespējams ierobežot likumā noteiktos gadījumos.
- Vairums pamattiesību ir relatīvas (piem., vārda brīvība, reliģiskās pārliecības paušana, pulcēšanās brīvība, vēlēšanu tiesības, biedrošanās brīvība, tiesības uz izglītību, tiesības uz dzīvību, tiesības uz īpašumu, nodarbošanās izvēles brīvība u.c.)
- Absolūtās pamattiesības: spīdzināšanas aizliegums, verdzības aizliegums, domas, apziņas iekšējā brīvība, reliģijas pārliecība (reliģiskās pārliecības paušanu var ierobežot), nevainīguma prezumpcija kriminālprocesā.
- Atbilstoši jaunākajām atziņām, tiesības uz dzīvību nav absolūtas tiesības (kontekstā, piem., ar galēju aizstāvēšanās nepieciešamību u.tml. - ECTK 2.panta 2.d.).
- Satversmes 116.pantā ietvertais pantu uzskaitījums par pamattiesībām, kuras iespējams ierobežot, nav izsmelošs.

Novērtēšanas vadlīnijas:

- 1) Ja atbildē precīzi izskaidrots absolūtu un relatīvu cilvēktiesību jēdziens un ar vismaz 3 minētajiem piemēriem izskaidrotas gan absolūtās, gan relatīvās tiesības – 3 punkti;
- 2) Ja atbilde ir nepilnīga – izskaidroti jēdzieni un minētas 2 absolūtas un 2 relatīvas tiesības - 2 punkti;
- 3) Ja atbildē ir izskaidrots absolūto un/vai relatīvo tiesību jēdziens, bet precīzi nav minēti šo tiesību piemēri - 1 punkts.

2. komponente

- Jāzina, ka cilvēka pamattiesības var ierobežot:
 - 1) likumā paredzētajos gadījumos

- 2) ja ierobežojumam ir leģitīms mērķis
- 3) ja ierobežojums ir nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā jeb atbilst samērīguma principam

- Jāievēro šo 3 jautājumu (kritēriju) secīgums. Ja konstatē, ka neizpildās kāds no kritērijiem, tad nav nepieciešams izvērtēt nākamā secīgo kritēriju, jo, ja ierobežojums neatbilst kaut vienam no šiem kritērijiem, tas nav attaisnojams.
- Īss raksturojums pie “likumā paredzētos gadījumos” - sagaidāms, ka ir izskaidrots likuma jēdziens (t.i., ka likums tulkojams plašākā izpratnē kā “normatīvais akts”, bet, ja ierobežojums noteikts ar t.s. deleģēto likumdevēju pieņemtiem tiesību aktiem, jāvērtē, vai ir bijis atbilstošs deleģējums likumā); norādīts, ka jāpieņem pienācīgā kārtībā; jāievēro labas likumdošanas princips; tam jābūt publicētam un skaidram.
- Raksturojums pie “leģitīms mērķis” – varētu norādīt, ka leģitīms mērķis atbild uz jautājumu, kādēļ šāds ierobežojums ir nepieciešams un, ka leģitīmie mērķi norādīti Satversmes 116. pantā. Ierobežojumam var būt saskatāmi vairāki leģitīmi mērķi, bet vienam leģitīmam mērķim obligāti jābūt. Plašāk par leģitīmiem mērķiem jau rakstāms atbildē uz 3. jautājumu.
- Raksturojums pie “nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā”/ samērīguma princips: 1) vai likumdevēja lietotie līdzekļi ir piemēroti leģitīma mērķa sasniegšanai; 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama (t.i., vai mērķi nevar sasniegt ar citiem, indivīda tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem); 3) vai likumdevēja darbība ir samērīga jeb atbilstoša (samērīgums šaurākā izpratnē, t.i., vai labums, ko iegūs sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu).

Novērtēšanas vadlīnijas:

- 1) Ja pareizā secībā norādīti visi 3 shēmas elementi un katrs no tiem ir saprotami izskaidrots – 3 punkti;
- 2) Ja pareizā secībā norādīti visi 3 shēmas elementi un vismaz viens ir precīzi izskaidrots, bet pārējie ir daļēji izskaidroti vai skaidrojums ir daļēji kļūdaini – 2 punkti;
- 3) Ja pareizā secībā norādīti visi 3 shēmas elementi, bet tie nav raksturoti vai raksturojums ir kļūdaini – 1 punkts.

3. komponente

- Leģitīmie mērķi jeb iemesli, kuru labad var ierobežot personas pamattiesības, norādīti Satversmes 116. pantā.
- Satversmē paredzēti 5 leģitīmie mērķi: aizsargāt citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tīkumību.
- Ar piemēriem tiek izskaidrots/ ilustrēts vismaz viens leģitīmais mērķis
- Iepriekš Satversmes tiesa bija formulējusi arī citus leģitīmus mērķus (piem., ieslodzīto resocializācija), taču jaunākā praksē interpretē tikai 5 Satversmē minēto leģitīmo mērķu griezumā.

Novērtēšanas vadlīnijas:

- 1) Ja atbildē precīzi izskaidrots leģitīma mērķa jēdziens, nosaukti 5 Satversmes 116. pantā minētie leģitīmie mērķi un vismaz viens no tiem precīzi analizēts - 3 punkti;
- 2) Ja precīzi izskaidrots leģitīms mērķis, un minēti vismaz 3 Satversmes 116. pantā minētie leģitīmie mērķi, un viens no tiem analizēts – 2 punkti;

- 3) Ja izskaidrots leģitīmā mērķa jēdziens un nosaukts vismaz viens leģitīmais mērķis, bet tas nav analizēts vai skaidrojums ir kļūdainš - 1 punkts.

3. Uzklauššana administratīvajā procesā iestādē.

- Miniet trīs iemeslus, kādēļ administratīvajā procesā iestādē ir būtiski uzklaušīt administratīvajā procesa dalībnieku. (3 punkti)
- Kādos gadījumos iestādei nav pienākums uzklaušīt administratīvajā procesa dalībniekus? Miniet un paskaidrojiet vismaz trīs gadījumus. (3 punkti)
- Vai neuzklauššana administratīvajā procesā ir būtisks procesuāls pārkāpums? Atbildi, lūdzu argumentējiet! (3 punkti)

Viens papildu punkts var tikt piešķirts par tādu zināšanu demonstrēšanu, kas pārsniedz studiju programmas prasības.

Sagaidāmā atbilde:

1. komponente

- 1) Uzklauššana sekmē visu lietas būtisko apstākļu (gan faktisko, gan tiesisko) pilnīgāku noskaidrošanu un līdz ar to pareizākā risinājuma atrašanu, kā arī samazina iespēju, ka administratīvais akts apstrīdēšanas vai pārsūdzēšanas rezultātā tiek atcelts.
- 2) Uzklauššana sekmē to, ka procesa dalībnieki akceptē izdoto administratīvo aktu, it īpaši, ja administratīvajā aktā visi procesa dalībnieku iebildumi ir izvērtēti. Līdz ar to palielinās iespēja, ka procesa dalībnieki administratīvo aktu neapstrīdēs un nepārsūdzēs, kā arī labprātīgi izpildīs.
- 3) Uzklauššana nodrošina cilvēka cieņas ievērošanu, jo tādējādi iestāde pret personu attiecas kā pret subjektu, kas tiek iesaistīts procesā, nevis kā pret objektu, par kuru vienkārši tiek lemts. Tādējādi tiek īstenots arī labas pārvaldības princips un procesuālā taisnīguma princips.

Vērtējums: Par katra iemesla norādīšanu piešķirams 1 punkts. Ja ir norādīts kāds cits atbildē neminēts, bet pareizs iemesls, arī par to var piešķirt vienu punktu. Ja trīs iemesli principā ir nosaukti, bet atbilde ir neprecīza vai atbildē ir kāda pietiekami būtiska kļūda (piemēram, lietoti nepareizi juridiskie termini, uzrakstīts kaut kas tāds, kas demonstrē, ka students nepārzina administratīvajā procesa iestādē pamatus), tad vērtējumu var samazināt.

2. komponente

APL 62.pants. Administratīvajā procesa dalībnieku uzklauššana.

(2) Personas viedokļa un argumentu noskaidrošana nav nepieciešama, ja:

1) administratīvajā akta izdošana ir steidzama un jebkura kavēšanās tieši apdraud valsts drošību, sabiedrisko kārtību, vidi, personas dzīvību, veselību vai mantu;

2) gadījums ir objektīvi mazsvarīgs;

3) no gadījuma būtības izriet, ka personas viedokļa noskaidrošana nav iespējama vai nav adekvāta.

(3) Ja administratīvais akts ir izdots rakstveidā un personas viedoklis un argumenti nav noskaidroti, administratīvajā akta pamatojumā norāda iemeslu.

Vērtējums: Par APL 62.panta pirmajā daļā minētā norādīšanu (ir jāuzklausā, ja izdodamais administratīvais akts ir nelabvēlīgs, tātad var neuzklausīt, ja izdodamais akts ir pilnībā labvēlīgs) studentam piešķirams 1 punkts. Pārējos divus punktus var nopelnīt, ja tiek minēti vismaz divi no APL 62.panta otrajā daļā minētajiem gadījumiem (steidzamība, gadījuma mazsvarīgums, uzklausīšana nav iespējama, uzklausīšana nav adekvāta). Ja gadījumi principā ir nosaukti, bet atbilde ir neprecīza vai atbildē ir kāda pietiekami būtiska kļūda (piemēram, lietoti nepareizi juridiskie termini, uzrakstīts kaut kas tāds, kas demonstrē, ka students nepārzina administratīvā procesa iestādē pamatus), tad vērtējumu var samazināt.

3. komponente

- 1) Būtisks procesuāls pārkāpums ir tāds procesuāls pārkāpums, kas varēja ietekmēt administratīvā akta izdošanu vai saturu. Līdz ar to arī neuzklausīšana ir būtisks procesuāls pārkāpums tikai tajos gadījumos, ja tas varēja ietekmēt administratīvā akta izdošanu vai saturu.
- 2) Ja procesa dalībnieks nav uzklausīts sākotnējā lēmuma pieņemšanas laikā, tad šo kļūdu parasti novērš apstrīdēšana, jo apstrīdēšanas iesniegumā personai ir iespēja izklāstīt visus savus iebildumus.

Tiesu praksē ir atzīts, ka neuzklausīšana nav būtisks procesuāls pārkāpums, ja iestādei saskaņā ar tiesību normām jāizdod obligātais administratīvais akts vai ja iestādei saskaņā ar tiesību normām jāizdod satura izvēles vai izdošanas izvēles administratīvais akts, taču iestādes rīcības brīvība ir samazināta līdz nullei, jo šādā gadījumā neuzklausīšana neietekmētu administratīvā akta saturu. Taču juridiskajā literatūrā šis atziņas ir kritizētas, jo arī šādos gadījumos administratīvā procesa dalībnieks var sniegt kādu informāciju par lietas faktiskajiem apstākļiem vai tiesiskajiem apstākļiem, kas varētu ietekmēt administratīvā akta saturu.

Vērtējums: 2 punktus piešķir, ja ir gan pareizi izskaidrots, kas ir būtisks procesuāls pārkāpums, gan arī norādīts, ka neuzklausīšana var būt un var nebūt būtisks procesuāls pārkāpums atkarībā no tā, vai tas ir ietekmējis administratīvā akta saturu (vai norādīts, ka ir tikai tad, ja ir ietekmējis administratīvā akta saturu). Ja ir tikai pareizi vispārīgi izskaidrots, kas ir būtisks procesuāls pārkāpums, bet nav norādīts vai ir nepareizi norādīts, vai neuzklausīšana var būt būtisks procesuāls pārkāpums, tad ir piešķirams 1 punkts. Ja atbildē tikai vispārīgi norādīts, ka uzklausīšana var būt un var nebūt būtisks procesuāls pārkāpums, bet tam nav sniegts skaidrojums vai tas ir nepareizs, punktus par atbildi nepiešķir. Trešo punktu var nopelnīt, ja norāda kādu papildu informāciju par neuzklausīšanas vērtējumu praksē. Atbildē ir norādīti divi iespējami piemēri, taču var būt arī kāda cita pietiekami būtiska informācija par praksi (piemēram, informācija par citu valstu praksi vai Eiropas Savienības Tiesas vai Vispārējās tiesas praksi šajā jautājumā), kas var tikt novērtēta ar 1 punktu.

Papildu punkts: Papildu punktu piešķir, ja kopumā visas atbildes ir pareizas un precīzas un students ir arī demonstrējis savu zināšanu dziļumu, izvērsti aprakstot visus iemeslus, kas ir norādīti atbildē uz 1. komponenti, vai atbildē uz 3. komponenti norādot uz pretrunu starp praksi un zinātnei jautājumā par neuzklausīšanas būtiskumu vai uz Eiropas Savienības Tiesas vai Vispārējās tiesas praksi šajā jautājumā.

Praktiskais uzdevums (kāzuss)

1.jautājums. Vai, balsojot par likumprojekta “Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē” steidzamību un tā pieņemšanu pirmajā lasījumā, ir ievērotas Satversmē un Saeimas kārtības rullī noteiktās prasības? (1 punkts)

Balsojot par steidzamību, Satversmes prasības nav ievērotas, bet, balsojot par pieņemšanu pirmajā lasījumā, - ir ievērotas.

Atbilstoši Satversmes 76.pantam grozījumus Satversmē nevar pieņemt steidzamības kārtībā. Saeimas sēdē piedalījās vismaz 2/3 deputātu un vismaz 2/3 no klātesošajiem nobalsoja “par” likumprojektu pirmajā lasījumā.

2.jautājums. Vai izskatot likumprojektu “Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē” otrajā lasījumā, ir ievērotas Satversmē un Saeimas kārtības rullī noteiktās prasības un vai likums “Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē” ir pieņemts? (1 punkts)

Nē.

Skatot Satversmes grozījumu projektu otrajā lasījumā, nebija kvoruma, piedalījās 66 deputāti, kas ir mazāk kā 2/3 Saeimas deputātu. Satversmes grozījumi nav pieņemti, jo: 1) otrajā lasījumā nebija kvoruma, 2) atbilstoši Satversmes 76.pantam Satversmi var grozīt trīs lasījumos.

3.jautājums. Vai Valsts prezidents ir tiesīgs neizsludināt likumu “Grozījumi Dzīvnieku aizsardzības likumā” un atgriezt to Saeimā otrreizējai caurlūkošanai? (1 punkts)

Nē.

Ar ne mazāk kā 2/3 balsu vairākumu deputāti ir noteikuši likuma steidzamību (“lielā steidzamība”), tāpēc Valsts prezidents nevar prasīt otrreizēju caurlūkošanu un viņam likums jāizsludina (Satversmes 75.pants).

4.jautājums. Vai likuma “Grozījumi Dzīvnieku aizsardzības likumā” pieņemšanā pirmajā un otrajā lasījumā ir ievērota Saeimas kārtības rullī noteiktā kārtība? (1 punkts)

Jā.

Gan likumprojekta pirmajā, gan otrajā lasījumā balsošanā Saeimā jāpiedalās vismaz 50 deputātiem un “par” ir jābūt klātesošo balsu vairākumam, kas ir ievērots. Likumprojektu var atzīt par steidzamu un izskatīt divos lasījumos. Termins, kādā bija jāiesniedz priekšlikumi uz likumprojekta otro lasījumu, atbilst Saeimas kārtības rullim (92.pants), arī likumprojekta skatīšanas termiņš atbildīgajā komisijā un Saeimā otrajā lasījumā tam atbilst (96.pants).

5.jautājums. Ja likums “Grozījumi Dzīvnieku aizsardzības likumā” tiek izsludināts un stājas spēkā, vai biedrība “Kažokādas – pagātnē” ir tiesīga iesniegt Satversmes tiesā konstitucionālo sūdzību un vai Satversmes tiesa var apmierināt lūgumu nekavējoties apturēt likuma darbību? (1 punkts)

Nē.

Konstitucionālo sūdzību privātpersona var iesniegt tikai savu pamattiesību aizskāruma gadījumā (Satversmes tiesas likuma 19.² pants). Biedrības pamattiesības skartas netiek. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² pantam Satversmes tiesa var apturēt tikai tiesas nolēmuma izpildi, nevis likuma darbību. Sk. arī, piemēram, Satversmes tiesas 2015.gada 4.februāra rīcības sēdes lēmumu lietā Nr. 2015-03-01. Ja lieta Satversmes tiesā netiek ierosināta, nav pamata apsvērt jautājumu par pagaidu aizsardzības līdzekļiem.

6. jautājums. Vai un kādā daļā deputātu pieteikums par likuma “Grozījumi Dzīvnieku aizsardzības likumā” neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91.pantam, 105.pantam un Komerclikuma 4.pantam atbilst Satversmes tiesas likumam? (1 punkts)

Daļā par likuma neatbilstību Satversmei atbilst, bet daļā par neatbilstību Komerclikumam – neatbilst.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 16.pantam Satversmes tiesas kompetencē nav vērtēt likumu savstarpējo atbilstību. Pieteikumu atbilstoši likuma prasībām ir iesnieguši vismaz 20 Saeimas deputāti, deputāta paraksta atsaukšanai un mandāta nolikšanai nav ietekmes (tas izriet no Satversmes tiesas likuma 23.panta).

7.jautājums. Ja Satversmes tiesas kolēģija ierosina lietu un Satversmes tiesa vērtē likuma “Grozījumi Dzīvnieku aizsardzības likumā” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91.pantam, kāda ierobežojuma pārbaudes shēma tai jāizmanto? Nosauciet tās elementus pareizā secībā un raksturojiet tos! (1 punkts)

Lai izvērtētu, vai tiesību norma atbilst Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertajam vienlīdzības principam, ir nepieciešams noskaidrot:

- 1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos;
- 2) vai apstrīdētā norma paredz vienādu vai atšķirīgu attieksmi pret šīm personām;
- 3) vai šāda attieksme ir noteikta ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu;
- 4) vai šādai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis, un vai ir ievērots samērīguma princips (sk., piemēram, Satversmes tiesas 2019.gada 2.maija sprieduma lietā Nr.2018-14-01 13. punktu).

8.jautājums. Vai Valsts prezidents ir tiesīgs minētajā situācijā ierosināt tautas nobalsošanu par Saeimas atlaišanu? (1 punkts)

Jā.

Satversmes 48.pants neparedz nekādus ierobežojumus laikā. Satversmes 14.pantā noteiktie ierobežojumi attiecas tikai uz Saeimas atsaukšanu, nevis atlaišanu.

9.jautājums. Kā Centrālajai vēlēšanu komisijai jārikojas, saņemot biedrības “Latvijas *Kažokzvēru audzētāju asociācija*” izstrādāto likumprojektu “Grozījumi Valsts budžeta likumā 2022.gadam”? (1 punkts)

Likumprojekta reģistrācija ir jāatsaka.

Biedrība neatbilst likuma “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu” 23.panta prasībām iniciatīvas grupai (politiskā partija vai ne mazāk kā 10 vēlētāju izveidota biedrība). Likumprojekts neatbilst Satversmes 78.panta prasībām, tas nav “pilnībā izstrādāts”, ir pretrunā Satversmes 66. pantam (budžeta projektu iesniedz Ministru kabinets) un 73.pantam (tautas nobalsošana nevar notikt par budžetu).

Viens papildu punkts var tikt piešķirts par tādu zināšanu demonstrēšanu, kas pārsniedz studiju programmas prasības.